

TERCÜME MAKALE/ TRANSLATION:

VAHHABİ LİDERLERİ VE ŞAM PAŞASI ARASINDA YAZIŞMA

Fleischer, Heinrich Leberecht. "Briefwechsel Zwischen Den Anführern Der Wahhabiten Und Dem Pasá Von Damascus." Zeitschrift Der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft, vol. 11, no. 3, 1857, pp. 427-443. JSTOR, www.jstor.org/stable/43359615.

Tercüme
Onur ÖZATAĞ
Doktora Adayı, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Ankara
PhD Candidate, Middle East Technical University Faculty of Arts & Sciences, Ankara
alnilam1980@gmail.com
[orcid.org/ 0000-0002-0710-4959](https://orcid.org/0000-0002-0710-4959)

Anahtar Kelimeler: Vahhabiler, Şam Vilayeti, Yusuf Paşa, Süleyman Paşa, Suud Bin Abdulaziz

Atıf / Cite as: Fleischer, Heinrich Leberecht. "Vahhabi Liderleri ve Şam Paşaları Arasında Yazışma". Trc. Onur Özatağ, *Kader* 17/2 (Aralık 2019): 608-622.

Birkaç yıl önce, o sıralarda Beyrut'taki Prusya Kraliyet Başkonsolosluğu'nda baş tercüman olan Bay *Catafago*'dan, aşağıda takip eden dört Arapça metnin bir nüshasını aldım. İlk iki mektup, o sıralar iktidarının zirvesinde olan Vahhabilerin meşhur lideri Suud b. Abdulaziz¹ tarafından, 1809'un Ocak ya da Şubat ayında Şam'ın Türk valisine yazılmıştı; üçüncü mektup, Suud b. Abdulaziz'in komutanı Ulyān ed-Dabibî tarafından yine aynı isme; dördüncü mektup ise, yukarıda bahsi geçen mektuba cevaben, vali tarafından Suud (b. Abdulaziz) için kaleme alınmıştı. İlk üç mektup, güney doğu Suriye içlerine doğru bir hayli ilerlemiş olan Türk Paşa'yı Vahhabi davasına kazanmak amacıyla yazılmıştı. Bu amaçla, özellikle

¹ J. Sédillot, "Études géographiques es historiques sur l'Arabie", *Journal asiatique* 9/3 (Mart 1840), 217-20; A. Chodzko, "Le déisme des Wahhabis expliqué par eux-mêmes", *Journal asiatique* 11/4 (Şubat 1848), 172-174. Burada mektupların Arapça orijinalleri ve Fransızca tercümeleri bulunmaktadır. -ç.n.-

birincide etraflıca, ikincide ise kısaca olmak üzere, ki bu daha tehditkâr bir dille yazılmıştır, kendisine “gerçek İslâm”ın bir tanımı sunulmuş; nihayet, meselenin barışçıl bir karara bağlanması için Vahhabi ve Sünni alimler arasında bir münazara talep edilmiştir. Bu talep, üçüncü mektupta Vahhabi komutan tarafından daha da detaylandırılmış, kendisi, Paşa’ya, mezhebinin tevhidi bakımından ne denli saf ve ahlaken ne denli sert olduğunu sık sık telkin etmiş; nihayet, dünyevi menfaatlerden bahsederek Paşa’yı siyaseten cezbetmeye çalışmıştır. Bunların tümü, o sırada sürgün edilmiş olan Yusuf Paşa’nın halefi Süleyman Paşa tarafından sert bir dille reddedilmiş; hatta kendisi, dini polemik ve tehditlere misliyle cevap vermiş, cezbetme çabalarını ise aşağılayıcı bir sessizlikle adeta cezalandırmıştır. Bu cevabın amansız kararlılığı, aynı zamanda merkezi hükümetin takip eden yıl Vahhabilere karşı, Suriye ve Mısır valileri aracılığı ile alacağı askeri önlemlerin de bir habercisi idi. Hakikaten de, Mehmet Ali Paşa’nın etkin askeri müdahalesi, bu kanun tanımaz Müslümanların siyasi güçlerinin kökünü kazıyacaktır.

Eldeki nüsha oldukça acele ile yazılmıştır ve kusurludur. Bu durum, özellikle Kur’an’dan yapılan pek çok alıntıda göze çarpmaktadır. Ayrıca, bunlar da Hristiyan müstensih tarafından kötü bir şekilde kopyalanmıştır. Öte yandan ben, pek çok üstü kapalı ifadenin manasını düzelterek yeniden inşa ettiğim kanaatindeyim. Yalnızca üçüncü mektuptaki bir pasaj zorlayıcıydı. Oldukça bozulmuş olmasından dolayı, bir sfenks bulmacası nev’inden metnini notlar bölümüne koymayı uygun gördüm.

Suud’un iki mektubunun başında mührü vardır, burada tarihsel bakımdan ilgi çekiciliği nedeni ile yer almaktadır. Müstensih bunu şöyle kopyalamıştır:

Dış çemberdekiler Kur’an’dan iki alıntıdır: *إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا* (nüshada *لنا* ve *مبينا* iki kez yanlış yazılmıştır) ve *بَشْرَ الْمُؤْمِنِينَ* (nüshada *بشر* yanlış yazılmıştır) ve *وَقَدْ فَتَحَ اللَّهُ وَنَصَرَ مِنَ اللَّهِ* (nüshada *و فتح قريب و بشر المؤمنين* yanlış yazılmıştır) *er-Feth 48/1* ve *es-Saf 61/13*’tendir; *كَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرَ الْمُؤْمِنِينَ* (nüshada *حق* ve *للمؤمنين* yanlış yazılmıştır) *er-Rûm 30/47*’dendir². İçteki levhada ise şöyle yazılıdır: *لا حول و لا قوة الا بالله العلي العظيم*.

² Orijinal nüshada *er-Rûm 30/46* şeklinde yazılmıştır. – ç.n.–

Ortadaki levha ise Suud'un adını kapsamaktadır: Suud b. Abdulaziz, ilk olarak *abduhu* ifadesi gelir ve 'Allah'ın kölesi' manasındadır.

1.

(Vahhabi dininin yayıcısı³ Suud b. Abdulaziz'den Şam ve Trablus Valisi Yusuf Paşa'ya yazılan mektubun nüshası, sene 1223, Şubat, 1808.)

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla: Allah'ın Hizmetkârından⁴ Şam ve Trablus Valisi Yusuf Paşa'ya hediyedir. Necat, salât ve selâm beşerin en faziletlisi Muhammed'in – sav – üzerine olsun.

İmdi, bizim pek kıymetli dostumuz Yusuf Paşa'ya – gönlünün arzu ettiği tüm hayırlara Allah yardımcısı olsun, – haber ederiz ki, ondan bir mektup aldık ve muhteviyatına da gayet iyi vakıf olduk. Hac kervanından Allah'ın Beytu'l-Haram'ına getirilmiştir. Onlar emniyet içinde oraya vasıl olmuşlar, mukaddes yerleri görme arzularını gerçekleştirmişler, hac vazifelerini yerine getirmişler ve böylece seyahatlerinin nihai maksadına nail olmuşlardır.⁵ Bizim nezdimizde arzu ve talep edecekleri nebze kamil bir ihtimam, itibar ve ayrıcalık görmüşlerdir. Ayrıca, dinin hükümlerini nasıl tatbik ettiğimize ve Peygamber'in hadis ve sünnetini nasıl ahzettiğimize de şahit olmuşlardır. Lütfuyla hayırlar olduran Allah'a hamdolsun ki, "bizi hidayetiyle buna muvaffak kıldı. Eğer o bize hidayet etmeseydi, kendiliğimizden onun yolunu bulmamıza imkân yoktu. Gerçekten Rabbimizin peygamberleri doğru olanı getirmişler." [el-A'râf 7/43]⁶ Allah bizi bu din ile affetmeden evvel, bizler büsbütün bir cehalet ve apaçık bir dalalet içindeydik; lakin sonra Allah bize hak İslam dinini indirdi, böylece bizleri dalaletten kurtardı, körlüğün ardından bize görme kuvveti verdi ve bizleri bölünmüşlükten birliğe çıkardı. Böylece Allah, içimizdeki şirk ve diğer fesatlıkları kaldırdı, dinini sağlam bir şekilde tesis etti, onu her yerde muzaffer kıldı ve onu, ister hazari ister bedevi olsun, tüm tabilerimize taşımamıza yardımcı oldu. Artık onlar arasında adaletsizlik ortadan kalktı; öte yandan Allah, idareciler arasında adaleti tesis etme lütfunu bize gösterdi. Böylece onlar, Allah'a hamdolsun, herkese eşit ve hakkıyla davranırlar ki; artık beldeler her tür adaletsizlik ve fitneden sükunet⁷ ve emniyete kavuşmuştur. Bu yüzdendir ki, bize nasip ettiği büyük lütuflarından dolayı Allah'a hamd ve şükürler olsun!

³ ناشئ el yazması.

⁴ الموهب الله, Suud'un lakabı; bkz. Ulrich Jasper Seetzen, *Reisen Durch Syrien, Palästina, Phönicien, Die Transjordan-Länder, Arabia Petraea und Unter-Aegypten*, (Berlin, Boston: De Gruyter, 1854), 3: 9. Örn. 25 ve takip eden sayfalar 61, örn. 19 ve takip eden sayfalar.

⁵ Yukarıda belirtildiği üzere bu mektup 1223 yılının hac ayından önce değildir, ki bu da 1809'un 18 Ocak'ında başlar, buna göre geriye kalan seçenek ise daha erken bir zamanda yazıldığıdır.

⁶ Orijinal nüshada el-A'râf 7/41 şeklinde yazılmıştır. Almanca metinde kullanılan sure ve ayet numaraları bizim kullandığımız Kur'an mealinden farklılık göstermektedir. – ç.n.-

⁷ طمأننة فتطمئن البلاد, yeni olandan.

Bizzat inandığımız ve bildiğimiz üzere, diğerlerine öğrettiğimiz ve davet ettiğimiz şey şimdi size bildirilmiştir; lakin dolaylı nakil ile kimi haberler, az ya da çok, kolayca araya karışır. Bu sebeple, şimdi size hakikati açıklayacağız, böylece davamızdan bir nebze olsun ilm öğrenin ve hatta bu dini ikame yolunda bize yardımcı olun.

İmanımız ve diğerlerine tebliğ ettiğimiz inancımız yalnızca Allah'a kulluk etmek, O'na hiçbir şeyi ortak koşmamak ve O'ndan başkasına ibadet etmemektir. Biz yalnızca Allah'ı işaret ederiz; hac kurbanını yalnızca O'nun için keser, yalnızca O'ndan ümit eder⁸, O'ndan korkar ve O'na tevekkül ederiz. Allah'ın Elçisi'ni – sav – takip ederiz. Dinin hükümlerine tabi olan herkesi ona itaat etmeye zorunlu kılarız⁹, onun hadis ve sünnetini rehber alırız¹⁰, lakin yalnızca Allah'ın necat yolunda yürür, yalnızca Allah'a kulluk ederiz ve yalnızca O'nun lütfunu elçileri – sav – vasıtası ile insanlığa bildirdiğine uyarak ararız ki, bunlar emirlerdir, Kur'an surelerinde, Peygamber'in hadis ve sünnetinde apaçık delilleri vardır. Dini ilmin bu iki kaynağının temel neticesi ise çift ikrardır: Allah'tan başka ilah ve ibadete layık olan yoktur; Muhammed Allah'ın elçisidir. Her kim ki başka bir varlığa ibadet için Allah'a ibadetten saparsa, gerçek Allah'a şirk koşmuş olur; lakin Allah, peygamberleri vasıtası ile yalnızca Allah'a ibadet edilmesini buyurmuştur; Kur'an'da da şöyle buyurmuştur, 'Andolsun biz her ümmete 'Allah'a ibadet edin ve tağut'a (Allah'tan başka bir şeye) tapmaktan kaçının' diye bir peygamber gönderdik.' [en-Nahl 16/36] Sonra şöyle buyurmuştur, "Senden önce hiçbir Rasûl göndermedik ki ona şöyle vahyetmiş olmayalım: 'Benden başka ilah yoktur. Onun için hep bana ibadet edin.'" [el-Enbiyâ 21/25] Sonra şöyle buyurmuştur, 'O halde siz, dini Allah için hâlis kılarak hep ona yalvarın, kâfirler hoşlanmasa da.' [el-Mü'min 40/14] Sonra şöyle buyurmuştur, 'Onun için Allah'a, dini yalnız ona hâlis kılarak ibadet ve kulluk et.' [ez-Zümer 39/2-3] İşte böylece Allah'ın Elçisi'nin dini bir Allah'a ibadet öğretilmesine dayanmaktadır; siz de işte bu yüzden yalnızca Allah'a çağrıda bulunmalısınız, zira O Kur'an'da şöyle buyurmaktadır, 'Hakikat meşitler hep Allah içindir. O halde Allah ile beraber başka birine dua etmeyin.' [el-Cin 72/18] Ve Peygamber, 'Dua ibadetin tuzudur'¹¹ hadisini söyledikten sonra¹², Allah'ın Elçisi Kur'an'dan şu ayeti okumuştur, "Rabbimiz buyurdu: 'Bana ibadet ve dua edin ki, karşılığını vereyim. Bana ibadet etmekten yüz çevirenler, yarın alçalmış olarak cehenneme gireceklerdir.'" [el-Mü'min 40/62] Bu sebeple, her kim ki Allah'tan başkasından medet umar, yardım dilerse, ondan tiksinti ile uzak durması gerekirken fayda beklerse, Allah'a şirk koşmuş olur; lakin Allah onları bağışlamaz, zira Kur'an onu şöyle anar, 'Doğrusu Allah, kendine ortak koşulmasını bağışlamaz; bundan başkasını dilediği kimseden bağışlar.' [el-Mâide 5/48 ve 116] Kur'an'da İsa Peygamber'in şöyle söylediği anlatılmaktadır, 'Kim Allah'a ortak koşarsa, Allah ona cennetini haram etmiştir.' [el-Mâide 5/72] Dahası

⁸ ألا إياه لا نرجو إلا هو.

⁹ المكلفين.

¹⁰ نستسن بسنته.

¹¹ الدعاء ملح العيادة. El yazmasında ملح yerine منح yazılmıştır.

¹² Arapçası والمصدق والصادق şeklindedir, sadık ve mesdûk olan, - ikincisi Allah ve Cebrail adıdır.

Kur'an şöyle söyler, 'Allah'tan başkasına yalvarıp durdukları ise kendilerine hiçbir şeyle cevap vermezler. Onlar ancak ağzına, su gelsin diye iki elini suya uzatana benzerler ki, su kendilerine gelmez. Kâfirlerin duası hep bir sapıklık içinde olur.' [er-Ra'd 13/15] Sonra şöyle devam eder, 'Her kim de Allah ile beraber başka bir ilaha, onu ispat edecek bir delil olmamasına rağmen taparsa, ancak onun hesabı Rabbi'nin yanındadır. Hakikat şudur ki, kâfirler felah bulmazlar.' [el-Mü'minûn 23/117] Bu sebeple, her kim gerçekte Allah'tan başka bir ilaha seslenir veyahut dilekleri yerine gelsin de musibetlerden kurtulsunlar diye ölmüş birine dua edip ondan medet umarsa, yerin ve göğün Allah'ından gayrı bir ilah halk etmiş olurlar; her kim hac kurbanını Allah'tan başkası için keser, bir başkasının huzurunda secdeye varır, ondan Allah'tan korktuğu gibi korkar, ona tevekkül ya da kulluk ederse şirk koşmuştur; bunların hepsi yalnızca Allah içindir. Kur'an şöyle der, "De ki: 'Benim namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm, gerçekten hep, âlemlerin Rabbi olan Allah içindir'" [el-En'âm 6/162] ve 'Öyle ise Rabbin için namaz kıl ve kurban kes.' [el-Kevser 108/2] Dahası, 'Siz ondan korkmayın da benden korkun, eğer mü'minler iseniz' [Âl-i İmrân 3/175] ve 'Allah'tan başkasından korkmayın, O'na ibadet ve tevekkül edin, şayet gerçek mü'minler iseniz.'¹³ Böylece, tek bir Allah'a ibadet etmek Allah'ın tüm elçilerinin en temel dini akidesi olmuştur ve bu yüzden de bizim insanlara öğrettiğimiz ilk şeydir. Her kim yalnızca Allah'ın çağrısını dinler, yalnızca O'na kulluk eder ve O'nun tarafından üzerine vazife kılınanları yerine getirir, o vakit bizim Müslüman kardeşimizdir, bizimle tüm hayır ve şerri paylaşır. Lakin her kim bu daveti takip etmez de şirkinde ısrar ederse, biz onu inkârcı (kâfir) ilan ederiz ve Allah'ın bize buyurduğu üzere onunla savaşıyoruz, 'Ortalıkta fitne kalmayıp, din tamamıyla Allah'ın dini oluncaya kadar onlarla savaşın.' [el-Enfâl 8/39] Ayrıca biz günlük namazlarımızı, her biri kendi vaktinde olmak üzere kılar ve bedeninin temel kısımlarına tayin edilmiş rükünleri ve bunların doğru vakitlerini bihakkın gözetiriz¹⁴; tüm tabilerimizi de bunda mecbur kılarız; ayrıca zekâtlarını ödemelerine ve onu, Berâe suresinde (9. Sure, et-Tevbe) belirtilen hukuki amaçla kullanmalarına; nihayet, Ramazan oruçlarını bitirmelerine ve Beytu'l-Haram'a (Kâbe) gitmelerine izin veririz. Biz insanlara – ki bu bizim değil, Allah'ın emridir – iyiyi ve kötüyü (*emr-i bi'l-ma'rûf ve nehy-i ani'l-munker*)¹⁵ öğretiyoruz, onları zinadan, hırsızlıktan, şarap içmekten, haşhaş ve benzeri şeylerden, bir de yabancı malların kanunsuz mülkiyeti ve ticaretinden uzak tutuyoruz. Güçlüye karşı zayıfın, zorbaya karşı mazlumun haklarını savunuyoruz. Menfur olan ne varsa yasaklıyor ve küfre götüren yanlış bid'atleri kovuyoruz. İman akaidinde takva ehlinin, kadimlerin, yani Nebi'nin sahabesinin ve onların muhterem seleflerinin sözlerine sadık kalıyoruz. En yüce olan Allah'a, mukaddes kitabında ve elçisinin ağzından kendi tesis ettiği sıfatları atfediyoruz; biz bunu O'nu hiçbir şeye teşbih etmeksizin ve hiçbir şeyi O'na benzetmeksizin, ayetlerin manasını tahrif etmeden ve Allah'ın manasını hakiki muhteviyatından batıla

¹³ Sözcükler şöyledir: لم يخش إلا الله فاعبده و تولكوا عليه ان كنتم مومنين. Fakat لم'den önce ile ve يخش nin de aktif çekimi ile 9. surenin 13. ayeti olur. Sifat cümlecığinin parçası olarak: Ve (o ki) yalnızca Allah'tan korkan; ancak ardından takip eden Kur'an'da bulunmamaktadır.

¹⁴ مين عهاير تاسهيه واءلا تامتهيل واءلا تاهريف واءلا تأتيل ونامر باقامة الصلوة في اقواتها باركانها و احبانها.

¹⁵ - ç.n.-

düşürmeksizin yapıyoruz¹⁶. Bu sebeple, Allah'a bizzat kendine atfettiği tüm sıfatlarla atfediyoruz ve tüm teşbih ise yaratılmış varlıklar ve şeylerdir. Günahından dolayı hiçbir Müslümanı inkârcı (kâfir) ilân etmiyor ve hiç kimseyi herhangi bir fiili sebebiyle Müslüman cemaatinden dışlamıyoruz; bunu yalnızca Allah ve O'nun Elçisi'ni inkâr eden bir inkârcı için beyan ediyoruz; yani Allah'a şirk koşmak ve istedikleri olsun, musibetlerden kurtulsun ve sıkıntısına yardımcı olsun diye Allah'tan başkasına dua etmek. Biz yalnızca Allah'ın saldırılmasını emrettiklerine saldırıyoruz, yani müşriklere ve dinin hükümlerinin sınırlarını aşanlara; zira Allah şöyle buyurmuştur, 'Artık o müşrikleri nerede bulursanız öldürün. Yakalayın, hapsedin ve bütün geçitleri tutun.' [et-Tevbe 9/5] O aynı surenin başka bir ayetinde de şöyle buyurmuştur, 'Eğer tevbe ederler, namazı kılarlar, zekâtı verirlerse, dinde kardeşleriniz olurlar.' [et-Tevbe 9/11] Dahası, iki sahih hadis külliyatında Nebi şöyle söylemiştir, "Ben, insanlar 'Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed O'nun elçisidir' deyinceye ve namazı kılp, zekât verinceye kadar onlarla savaşmak üzere emrolundum. Eğer bunu yaparlarsa kanları ve canları benim huzurumda emniyettedir, hesaplarını görecek olan ise yalnızca Allah'tır.' Böylece, Allah'ın Elçisi, can ve mal güvenliğini çifte ikrarın açıkça söylenmesine isnat etmiştir; İslam dininin temel akidesi olan kelime-i şehadet ve ilahi emirler olan beş vakit namaz ve zekâtın yerine getirilmesi. Bu sebeple, her kim ki bu şartları yerine getirmez, malı ve canı emniyette değildir; lakin, her kim ki bunları yerine getirir, gerçek bir Müslümandır, o ki iyi ve kötü ne varsa diğer Müslümanlarla paylaşır.

Söylenmiş olanlar bizim bizzat iman edip yaptıklarımızın temeli, diğerlerine öğrettiğimiz ve vaaz ettiğimiz şeydir. Allah bu dinle bize hidayet etti ve nebilerinin en asilinin ayak izlerini takip etmeyi bize lütfetti. Allah'a emanet olun, amin! 1223 senesinde yazılmıştır.

2.

(Suud b. Abdulaziz'in Şam valisi Yusuf Paşa'ya yazdığı mektubun suretidir; mektup, kendisinin Şam'dan ayrılmasının ve selefi Süleyman Paşa'nın Şam'a gelişinin akabinde, 1223 senesinde ulaşımıştır.)

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla: Kendisine itaat edip korkanları yücelten, emirlerini ihmal edenleri ise alçaltan Allah'a hamdusena olsun; O ki, itaat edenin iradesi veçhile hareketine yardımcı olur, lakin itaat etmeyenler de, ebedi kaderlerince geri dönülmez bir şekilde O'na boyun eğler. Şehadet ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur, O'ndan başka efendimiz yoktur, yalnızca ona kulluk ederiz. Yine şehadet ederim ki, Muhammed O'nun hizmetkârı ve elçisidir, "O

¹⁶ من غير تشبيه و لا تمثيل و لا تحريف و لا تعطيل

Allah, Resulünü hidayet ve hak din ile gönderdi ki, o dini bütün dinlerin üstüne çıkarsın. Şahit olarak ta Allah yeter.” [el-Fetih 48/28]

Suud b. Abdulaziz’den Şam Valisi Yusuf Paşa Hazretleri’ne. Hak yolu takip edene selam olsun! Dahası, seni, hiçbir ortağı olmayan bir Allah’a şehadet etmeye davet ediyorum; Nebi – sav – bir hadisinde şöyle söylemiştir, “De ki: ‘İslam’a şehadet ederim,’ böylece kurtulursun ve Allah ecirini iki katı verir.”¹⁷ Yüce Allah Muhammed’i gönderdi ve eksiksiz dini onun ağzından öğretti. Kutsal kitabında şöyle buyurmuştur, ‘Kim peygambere itaat ederse şüphesiz Allah’a itaat etmiş olur.’ [en-Nisâ 4/80] Lakin Nebi’nin takipçilerinden istediği ilk şey, şirk koşmaksızın, O’nun dışında hiçbir varlığa kulluk etmeden, yalnızca Allah’a kulluk etmeleridir. Allah şöyle buyurmuştur, “Andolsun biz her ümmete ‘Allah’a ibadet edin ve tağut’a (Allah’tan başka bir şeye) tapmaktan kaçının’ diye bir peygamber gönderdik.” [en-Nahl 16/36] Dahası, “Senden önce hiçbir Rasûl göndermedik ki ona şöyle vahyetmiş olmayalım: ‘Benden başka ilah yoktur. Onun için hep bana ibadet edin.’” [el-Enbiyâ 21/25] Dahası, ‘Senden önce gönderdiğimiz peygamberlerimizden sor: Biz Rahman olan Allah’tan başka ibadet olunacak ilahlar meşru kılmış mıyız?’ [ez-Zuhruf 43/45] Dahası, ‘Hak olan davet (dua) ancak onadır. Allah’tan başka yalvarıp durdukları ise kendilerine hiçbir şeyle cevap vermezler.’ [er-Ra’d 13/14] Dahası, ‘O kimseden daha sapık kim olabilir ki, Allah’ı bırakır da kendisine kıyamete kadar cevap vermeyecek şeylere dua eder.’ [el-Ahkaf 46/5] Dahası, ‘O, Allah’ı bırakıp da kendine ne zarar ne menfaat vermeyecek şeylere yalvarır. İşte bu, (haktan) uzak olan bir sapıklıktır. Herhalde o, zararı faydasından daha yakın olana yalvarıyor. O ne fena mevlâ ve fena arkadaştır.’ [el-Hac 22/12-13] Dahası, ‘Kim Allah’a ortak koşarsa, Allah ona cennetini haram etmiştir ve onun barınacağı yer ateştir.’ [el-Mâide 5/72] Dahası, ‘Doğrusu Allah, kendine ortak koşulmasını bağışlamaz. Ondan başka dilediği kimseleri bağışlar.’ [en-Nisâ 4/48 ve 116] Allah elçisine itaat edilmesini emretmiştir, dinin direği ise Allah’ın ve O’nun elçisinin emirlerine itaat etmektir. Bizim ve diğerlerinin arasındaki fark iki temel şartta yatmaktadır; Allah’a saf bir ibadet, O’na ve elçisine itaat; ilki tüm şirki önler, diğeri de tüm bid’atleri. Allah şöyle buyurmuştur, ‘Onun için her kim Rabbine kavuşmayı arzu ederse salih amel işlesin. Ve Rabbinin ibadetinde ona hiçbir ortak koşmasın.’ [el-Kehf 18/110] Lakin iki taraf arasındaki ihtilaf Allah’ın kitabına göre karara bağlanmalıdır; Allah şöyle buyurmuştur: ‘İhtilaf ettiğiniz her hangi bir şey hakkında da hüküm Allah’a aittir.’ [eş-Şûrâ 42/10] Bizim insanlara bildirdiğimiz din Muhammed’in – sav – ve ardından gelen sahabesinin bildirdiği dindir; lakin onun söylediği şudur ki, 1) kişi yalnızca Allah’a kulluk etmektedir, 2) Allah’ın emrettiği dini vazifeleri yerine getirmelidir, 3) şirk ve onun yanındaki tüm şerler kovulmalıdır.

¹⁷ قُلْ اسْلِمْ بِسْمِ يَوتَيْك (و يوتَيْك). الله اجرک مرتین. Muhtemelen Hz. Muhammed’in Pers Kisrası’na mektubundan bir alıntıdır. Gustav Weil, *Mohammed Der Prophet, Sein Leben und Seine Lehre* (Stuttgart: J.B. Metzler, 1843), 198, bunu şöyle tercüme etmiştir: ‘Müslüman ol ki, kurtuluş bulasın.’

Temel noktaların bir özetine sahip olduğunuza göre, artık her bir şahsi eser lüzumsuz kalacaktır. Eğer Allah kurtuluş yolunda sana hidayet ederse, bunun hayrını hissedecek, nimetlerini hem bu dünyada hem de öbür dünyada tadacaksın. Biz seni zora koşmuyoruz, zira Allah'ın senin üzerine yüklediği ve senin de şahadet ettiğin şey hak olandır; keza, Allah'ın yasakladığı ve senin de şerdir dediğin hiçbir şeyi sana söylüyor değiliz. Lakin, mesele senin için hâlâ aşikâr değilse ve sen de bizden münazara talep ediyorsan, sana zevkle icabet eder ve münazara ederiz; lakin, bizimle münazara olacak diye bize itaat ya da hoşgörü borcun olmayacaktır. Ancak gerçekten Allah'ı inkâr etmek iradesinde isen ve hatanı kurtuluşa tercih ediyorsan, o zaman Allah'ın sözü ile konuşuruz, 'Yok, yüz çevirirlerse onlar, sırf size karşı bir ayrılık içindedirler. Böyle olunca da, ey Habibim, onların şerrine karşı Allah, daima sana kâfidir. O, hakkıyla işiten ve hakkıyla bilendir' [el-Bakara 2/137] ve, 'O, din gününün sahibidir, yalnız sana kulluk eder ve yalnız senden yardım dileriz.' [el-Fâtiha 1/3-4], zira O, 'ne güzel mevlâ, o ne güzel yardımcıdır.' [el-Enfâl 8/40] Allah Muhammed'i, beytini ve sahabesini kutsasın, onlara necat nasip etsin! 1223'te yazılmıştır.

3.

(Önceki mektupla aynı zamanda, Vahhabilerin ordu komutanı Ulyân ed-Dabîbî'den, diğer bir mektup daha gelmiştir. Aşağıda takip eden, bunun kelimesi kelimesine sadık bir nüshasıdır.)

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla: Ulyân ed-Dabîbî'den, büyük saltanatlar içinde en mümtaz olan devletin valisi hazretlerine, en yüksek mevki sahipleri içinde en seçkin olan Şam Valisi Hacı Yusuf Paşa, Allah onu tüm şerlerden esirgesin ve izi hiç silinmeyen hayır işler eylemesine hidayet etsin. Kurtuluş, Allah'ın rahmeti ve bereketi üzerine olsun!

İmdi, bu vesile ile sana bildiririz ki; Allah'ın izni ile biz sana sadece hakikatle konuşacağız. Böylece, bunun, ister hazari ister bedevi olsun, Müslümanlarla¹⁸ ilgili olduğunu sana göstereceğiz. Öyle ki, onlar Allah'ın vahyettiği kitabı ve elçisi Muhammed'in sünneti ile büsbütün bir uyum içindedirler; onlar, güçlüye karşı zayıf olanın haklarını istemesine yardım ederler, insanları ahlaksız olandan yasaklar ve kendilerini tezyin eden şeyi yapmaları için teşvik ederler¹⁹. Onların indinde böylesi şeyler sizlerde olduğu gibi rağbet görmez, demem o ki, gösterişli kıyafetler ve Allah'ı gücendiren her türden bid'atler; onlar, aynı şeylerin kendi içlerinde yapılmasına izin vermezler.

Biz çöl Araplarıyız²⁰; peygamberimiz Muhammed – sav – de bir Arap²¹ idi ve onun sahabesi de – Allah onlardan razı olsun – aynı şekilde Arap²² idiler.

¹⁸ Yani Vahhabiler.

¹⁹ ينهون عن الشينة الى الزينة.

²⁰ اعراب.

²¹ عربي.

Bizi, sana bu satırları yazmaya teşvik eden şudur ki; bu sene seninle olduğumuz ve hakikati sana öğrettiğimiz için Müslümanlar, –²³ faydalı olacak şeyler aramak üzere senin muntıkana taşındılar, lakin niyetleri bir kan davası başlatmak değildir; çünkü biz, muhafazamız altındaki Müslümanların kanını daima esirgemiştir²⁴. Şimdi bizim şerefli imamımız Suud b. Abdulaziz, sana yazmaktadır ki, inşallah sen de bunu alacaksın. Kendisi, bizim alimlerimizle münazara etmeleri için senin bize alimlerini göndermeni istemektedir. Her iki taraf da delillerine Allah'ın Elçisi'ne vahyinden kanıt getirecektir. Eğer sen de böyle düşünüyor ve kabul ediyorsan, dört Sünni mezhebinden dört alimi bize, Kerak şehrine gönder. Onlara, Allah'ın himayesi altında şahıslar olarak hürmet göstereceğiz ve eğer onların bizim alimlerimize tabi olduklarını görürsek, Allah'ın yardımı ile saygınlıkla muamele göreceğiz²⁵ ve sağ salim sana döneceklerdir. Lakin böyle düşünmüyor isen, o vakit bize bir emân mektubu gönder ki, alimlerimizi sana getirelim, bilsinler ki Allah'ın himayesi altındadırlar. O zaman sizlerle münazara gerçekleşebilir ki, kimin hak din içinde olduğu ortaya çıksın ve biz de onu takip edelim.

Suud'un mektubundaki tembih ve uyarıları takiben, biz de seni Allah'tan başka hiçbir varlığa ibadet etmemen, hac kurbanını yalnızca Allah'a adaman, hendekler üzerine namazgâh²⁶ inşa etmemen, velilere, peygamberlere, şehitlere, dini bütün kişilere, tövbekârlara, kutuplara, fakir ve dervişlere tevekkül etmemen, Allah'a şefaati ve aracı²⁷ olmaları için bu insanları vekil koşmaman hususunda şiddetle uyarıyoruz. Zira, biz bunların hepsini şirk olarak görüyoruz. Biz, Allah'ı memnun edecek işler yaptıkları ve mütedeyyin kişiler oldukları aşikâr olan ve bunun da şahadetlerle hiç şüphesiz olduğu herkesi şerefle anar ve methederiz, lakin ne onlardan yardım ister ne de mezarlarına gideriz.

Şarap ya da bira içmek, livata, kadınların sokağa çıkması, dini küfür, Allah'tan başkası ile yemin etmek, sıradan ve Acem nargileleri ile tütün çekmek, Mankala ya da kağıt oyunu oynamak, kahvehanelerde gevezelik etmek, tef çalmak, fıkra anlatmak ya da şiir söylemek, Allah'a ibadetten alıkoyan başka herhangi bir şeyle meşgul olmak gibi aşikâr günahlara gelince²⁸: Bunların hepsi menfurdur ve Allah'ın lütfundan yoksun bırakır. Diğerlerine karşı adaletsizlik etmenin yanında, adam kaçırma ve onlara zulm etme, rüşvet alma ve davalarda adam arama²⁹, bunlar Müslümanlarca reddedilen günahkâr bid'atlerdir.

²² عربیة.

²³ و لم امكاننا نصلكم لما على و الازرق: El yazması nüshada okunamayan bir yer.

²⁴ ونحن لم نزل نحقق دم الاسلام ما بيننا.

²⁵ مكرمين مُعْرَبِينَ yerine مكرومين معزوزين.

²⁶ مقامات.

²⁷ الشفاعة و التوسط.

²⁸ شرب الخمر و البوطة و اللوط و النساء الخارجات و سب الدين و للحلف بغير الله شرب التتون و الارجيلة و لعب المنقلة و الورق و المحدث ارجيلة بالقهاوي و ضرب الطار و لعب الفقر او الاشعار, Vahhabilerin tütün içmeye karşı sert mücadelesine Seetzen de şahit olmuştur, bkz. Ulrich Jasper Seetzen, *Reisen*, 3: 33.

²⁹ مراعاة الوجهه في الشريعة.

Sana yazmak durumunda olduklarımız bunlardır. Eğer şimdi Allah'la gerçek menfaatini gözetir de, Suud ile devam edecek olursan, ecir olarak bir eyalet, tüm geliri ve tüm teferruatı ile birlikte sana verilecektir. Biz yalnızca yedi semadan gelen emre göre hareket ederiz. Sense kendi basiretine göre karar vereceksin. Şayet Beytu'l-Haram'a hacca gitmek istersen, o vakit bize bildir ki, Suud seni şahsen karşılasın. Biz, hak dinin istediğine itaat ederiz; bundan sapan ise gayri meşrudur. İslam'dan başka din yoktur. Yerin ve göğün yaratandan, alimler arasındaki bu münazarayı uygun görerek Müslümanlar içinde kan dökülmesine engel olmasını dileriz; lakin, evvel emirde bize güvenilir bir cevap veresin.

4.

(Süleyman Paşa'nın, Vahhabi Arapların lideri Suud'a cevabı, 1223 tarihlidir.)

Osmanlı Bab-ı Ali'sinin, Allah ki onlara Kıyam Günü'ne dek kudret bahşetsin ve ehl-i Sünnet ve'l-cemaat akidesiyle³⁰ yanına alsın, Şam eyaleti Valisi Süleyman Paşa'dan Suud b. Abdulaziz'edir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Mahlukların halk edicisi Allah'a hamd olsun, salat ve selam peygamberlerimizin, Allah'ın elçilerinin mührü olan Peygamber'imizin, onun saf ve mukaddes soyunun ve Kıyam Günü'ne dek onu takip eden ve edeceklerin üzerine olsun.

Selefimiz Yusuf Paşa'ya gönderdiğiniz ve kendinizden bahsettiğiniz mektup elimize geçti. Okuduk, muhteviyat ve manasına vakıf olduk. Lakin, bize karşı Kur'an ayetlerinden ve Peygamber'in hadislerinden iktibaslar, Allah'ın ve O'nun elçisinin emirleri hilafındadır; zira konuşmada Müslümanlara karşı hükümde bulunmamak ki, bu ancak inkârcılar ve müşriklere karşı mümkündür. Bu, hezeyanın tuzağına düşmüş insanların davranışdır, onlar, ancak hakikat hakkında hiçbir şey bilmediklerinden kalpleri taşlaşmış kişilerdir; Allah da şöyle buyurmuştur, 'İşte kalplerinde eğrilik bulunanlar sırf fitne aramak ve kendi arzularına göre onun teviline yeltenmek için onun müteşabih olanına tâbi olurlar.' [Âl-i İmrân 3/5] Öte yandan biz Sünniler ve tevhidi Müslümanlar Kur'an ayetlerine ve Peygamber'in hadislerine iman eder, onların hakikatini ikrar ederiz; lakin, onları yalnızca Allah'ı inkâr eden imansızlara karşı kullanırız, din kardeşlerimize karşı değil; çünkü bu, neticede dört imam³¹ arasındaki iman birliğinin inkârını zaruri kılar. Bu da sizin imanınızın Sünni ve tevhidi olmadığını aşikâr bir şekilde göstermektedir. Benzeri şeyler, baştan aşağı hezeyan ve kibirle dolu Ulyân ed-Dabîbî'nin mektubunda da mevcuttur. Biz, Allah'a şükürler olsun ki, gerçek İslam'a ve tebdil edilmemiş akaide dört elle sarılırız, Allah'ın inayeti ile de onlarla yaşayıp onlarla öleceğiz; Allah da şöyle buyurmuştur, 'Allah, iman edenleri hem dünyada hem âhirette değişmez söz ile tesbit buyurur.' [İbrahim 14/27] Böylece

³⁰ عقيدة اهل السنة و الجماعة.

³¹ Dört Sünni mezhebin kurucu imamları; İmâm Ebû Hanîfe (ö. 767), İmâm Mâlik (ö. 795) İmâm Şâfiî (ö. 820) ve İmâm Ahmed İbn Hanbel (ö. 855).

biz, haricen ve dahilen, Allah'ın hem tabiatı hem de hususiyette bir olduğuna şahadet ederiz, bu O'nun kitabında da açık bir dille söylenmiştir. Allah şöyle buyurur, 'Hem Allah'a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın.' [en-Nisâ 4/36] 'Onun benzeri hiçbir şey yoktur. İşiten ve gören O'dur.' [eş-Şûrâ 42/11] 'Allah'a itaat edin. Peygamberine ve sizden olan emir sahiplerine itaat edin.' [en-Nisâ 4/59] 'İşte gerçek mü'minler onlardır.' [el-Enfâl 8/4] Ve Peygamber şöyle söylemiştir, "Ben [Allah tarafından] insanlar 'Allah'tan başka ilah yoktur' diye şahadet edene kadar onlarla savaş etmek üzere emrolundum. Şayet şahadet ederlerse, o vakit kanları ve canları benden yana emniyettedir, İslâm'ın gerektirdiği haller ise bunların dışındadır. Onların gizli hallerinin hesabı Allah'a aittir.' Peygamber yine şöyle söylemiştir, 'Şahadet edeceğim beş şey vardır: 1) Allah'tan başka ilah yoktur, 2) Muhammed O'nun elçisidir, 3) namaz kılmak, 4) zekât vermek, 5) Ramazan orucunu tutmak ve şayet gidebiliyorsan Beytu'l-Haram'a gitmek.' Biz Sünni ve tevhidi Müslümanlar Kitâbullah'a ve Peygamber'in hadis ve sünnetine bağlıyız, İslam akaidinin temel ve ana hakikatlerini sürdürür, muhafaza ederiz: Biz Allah'a ve O'nun bize vahyettiğine iman ederiz ve O'na şirk koşmayız; O'nun müsaade ettiğine müsaade eder, O'nun nehyettiğini nehyederiz; bu zeminde Müslümanların başı olan Sultan'ımıza ve dünyevi amirlerimize itaat eder ve aynı zamanda bizim de düşmanımız olan siz din düşmanlarınızı lanetleriz. Bu yüzdendir ki, bizler gerçek Müslümanlarız. Biz şunu icmâ ile biliriz ki, dört (Sünni) mezhep imamı, Kur'an ve Sünnet ilminin en yüksek mevki sahibi alimleri bu kanaattedir.

Sizin bizden, münazara için dört mezhepten dört alim göndermemiz talebinize gelince, bu çoktan defalarca gerçekleşmiştir; lakin, 'İman ile sapıklık birbirinden tamamen ayrılmıştır' [el-Bakara 2/256] ve 'Şimdi hak meydana çıktı.' [en-Nahl 12/51]; mamafih, hakikat her şeyin üstünde diğerlerince takip edilmelidir; 'Gerçeğin dışında sapıklıktan başka ne vardır?' [Yusuf 10/33] Beyanımız budur ve bu idi; bundan savrulma ve tereddüt gayrikabil-i tasavvurdur.

İşlediğimiz haram ve günahlara gelince, bu İslam'da 'kırılan ilk şişe değildir'³² ve bu günahlar, dalalete en çok batmış mezheplerden biri olan Haricilerin iddia ettiği üzere bizi İslam halkasının dışına çıkarmaz, onların imanı Sünni-tevhidi Müslümanlarınkı ile ihtilaf içindedir. Allah da, Kur'an'daki sayısız ayeti vasıtasıyla ve Peygamber'in bunlarla aynı yöndeki sahih hadisleri³³ ile bize vaat etmiştir ki, bu günahlar affedilecek ve diğerleri tarafından itfa edilecektir; keza, onların Kendisinin ebedi hükmü veçhile gireceklerini bildirmiştir, lakin muzır tesir ve fiilleri de murakabe altında tutulmalıdır. Allah şöyle buyurmuştur, 'Çünkü güzel işler kötülükleri giderir' [el-Hûd 11/114] ve 'çirkin olanı güzel ile yok edenler; işte bütün bunlar dünya hayatının âkıbeti lehlerine olacak olanlardır' [er-Ra'd 13/22] ve 'Doğrusu Allah, kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz. Ondan başka dilediği kimseleri bağışlar' [en-Nisâ 4/48 ve 116] ve 'Diğer bir takımı ise günahlarını itiraf

³² لیست اول قارورة كسرت، bir şeyin önemsiz, kolayca affedilir ya da artık düzeltilemez olduğunu söyleyen atasözü.

³³ سنن الهدی.

ettiler. Ve iyi bir amel ile diğer bir (kötü ameli) karıştırdılar. Ola ki Allah tövbelerini kabul eder.’ [et-Tevbe 9/102] Peygamber ise şöyle söylemiştir, ‘Benim şefaetim, ümmetinden büyük günah işleyenlerin faydasıdır.’

Kanuni hükümler insanların en iyileri zamanında vücut buldu, halbuki bizim devrimiz daimi tatbik devridir, böylece, inşallah Allah’ın kudreti ile bunlara riayet etmeyi sürdüreceğiz; lakin masumiyet yalnızca peygamberlere lütfedilmiştir. Bu İslam’ın mevkii ve Sünni ve tevhidi Müslümanların inancıdır. Allah şöyle söyler, ‘Onlardan da nefislerine zulmeden var, mutedil olan var. Allah’ın izni ile hayırda ileri geçenler var.’ [el-Fâtır 35/32] Lakin her biri yaratıldığı yol üzeredir. Senin yolunsa ahmaklığın ve şerrin yoludur. Allah şöyle buyurmuştur, ‘Bedevîler, inkâr ve nifak bakımından daha beterdir. Bununla beraber Allah’ın elçisine indirdiği (ahkâmın) sınırlarını bilmemeye daha lâyıktırlar.’ [et-Tevbe 9/97] Şimdi gördün ya, sizler çöl Araplarısınız, bir kısmınız Necid’de, bir kısmınız Şam’da ve sizin imanınız, Sünni ve tevhidi İslam’ın imamlarının temel ilkeleri hakkında hiçbir şey bilmeyen insanların sapkın feveranıdır. Sizler, Sünni ve tevhidi Müslümanların ibadetinden ve imanından, kendilerinden ve Sultan’a itaatten kopmuş asi bozguncularsınız. Eğer hakikaten İslam’ı yılmaz bir mücadele ile müdafaa etmek için İslam’ı kullanmaya bu denli büyük bir arzunuz varsa, o vakit İslam’ın düşmanları Müslümanlar değil, bilakis Allah bilmez kâfirlerdir. Peygamber şöyle söylemiştir, ‘Gerçek Müslüman, elinden ve dilinden diğer Müslümanların çekmediği kişidir.’³⁴ Nasıl olur da kâfirlere karşı olan iman sözlerini mü’minlere yöneltirsiniz? Nasıl olur da silahlarınızı, Allah’a ve Kıyam Günü’ne iman edenlere çevirirsiniz? Peygamber şöyle söylemiştir, ‘Fitne uykudadır, onu uyandırana Allah lanet etsin!’³⁵ Ve Allah şöyle buyurmuştur, ‘Ya kötü ameli kendisine süslenmiş de onu güzel görmüş olan kimse de mi (iman edip amel-i salih işleyen gibi olacak?) Şüphesiz Allah, dilediğini saptırır, dilediğine de hidayet verir.’ [el-Fâtır 35/8] Peygamber’in bir sözü de şöyledir, ‘Kim ki insanlar helâk oldu der, onları helâk eder.’³⁶ Bir kişi, Müslümanlara düşman gibi davranmaktan, mallarına ve şereflerine saldırmaktan, hayvanlarını telef etmekten, Allah’ın yeryüzündeki seçilmiş toprağı olan Şam’ın tarla ve köylerini yakmaktan daha kötü ve adaletsiz ne yapabilir? İslam’a şahadet edip de, namaz için Mekke’ye dönenlere, onları kâfir ilân etmekten ve bir de hâlâ bunların hepsini söylemeye, Kur’an’ın kâfirler için söylediği sözleri mü’minlere yöneltmeye nasıl cüret edebilir? Kimse hak dinin imamlarından böyle bir şey işitmemiştir, bu ancak sapkın mezheplerin işidir. Sen nasıl olur da bir âlim gibi davranırsın, sizler ki ancak cahil, hain, döneke ve sapkınlar, kurnazlıkla dünyevi iktidar peşinde koşanlarıdır. Lakin sizin gibi nice insanlar iz bırakmadan yok oldular; işler zamanlara terhin edilmiştir³⁷ – bu sizin için de böyledir. ‘O zulmedenler, yarın hangi inkılâb ile sarsılacaklarını bileceklerdir’ [eş-Şuarâ 26/227] ve hangi kuyuya düşeceklerini de. Allah’tan başka

³⁴ المسلم من سلم المسلمون من يده ولسانه.

³⁵ القتننة ناعيمة لعن الله من أيقظها.

³⁶ من قال عن الناس هلكتوا فهو اهلكهم.

³⁷ الامور باوقاتها مرهونة, bkz. *Ali's hundred Sprüche* (Ali'nin Yüz Sözü), 88, nr. 17.

güç ve kudret yoktur; o bize kâfidir ve biz ona güveniriz. 'Necd'in Şeyhi'³⁸ hikâyesi ve sizlerin onun takipçileri ve akrabaları olduğunuz hakikati dahi seni düşündürmelidir; öte yandan, Şam'ımızın kutsiyeti ve şanı, bizim için kâfi derecede yüksek bir sesle konuşmaktadır.

Bu kadarı sana yeter. İmdi, şayet idrak edip anladıysan, evine dön, evvelden olduğu gibi orada yaşa, yakını ve uzağı barış içinde bırak: Bu takdirde korkacak bir şeyin yoktur. Eğer bunu yapmazsan, kılıçlarımız etine batacak, oklarımız ise seni hedef alacak. Sana karşı Allah'tan başka kimsenin yardımına ihtiyacımız yoktur ki, O şöyle buyurmuştur, 'O vakit haksızlık eden taifeye karşı vuruşun: Ta ki onlar, Allah'ın emrine dönene kadar.' [el-Hucurât 49/9] Yeryüzünde bozgunculuk çıkarmakta direnenlerin hak ettiği ceza ise Allah'ın ve şeriâtın hükmüne göredir.³⁹

Dosdoğru yolu takip edenlere, fitne çıkarmayanlara ve kimseye zarar vermeyenlere selam olsun! Allah, beşerin en hayırlısı olan peygamberimiz Muhammed'e ve batıl fikir ve istekler yerine onun ardından gidenlere bolca hayırdüa ve kurtuluş bahşetsin.

³⁸ الشيخ النجدي, yani şeytan; bkz. Hammer-Purgstall, *die Geistlehre der Moslimen* (Müslümanların Manevi Öğretisi), 10-11. Öte yandan, bu dikkate alındığında Sünniler de Vahhabiliğin kurucusu Muhammed ibn Abdu'l-Vahhab'ı böyle adlandırmışlar; bkz. Cevdet Efendi'nin en son Osmanlı tarihi, Cevdet Efendi, *Târîh-i Cevdet*, (İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1293) 1: 172, 16.

³⁹ Büyük oranda 5. surenin 33. ayetinden. Kuran'dan ان يقتلوا da buna eklenmiştir. في شريعة الله ise, ülkede barışı ve huzur bozan Vahhabilerin adi suçlular gibi öldürüleceği şeklinde tehdit etmektedir.